

Ekologie lesa, stabilita lesních ekosystémů a faktory ovlivňující zdravotní stav lesů

doc. Ing. Vít Šrámek, PhD.

Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v.v.i

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

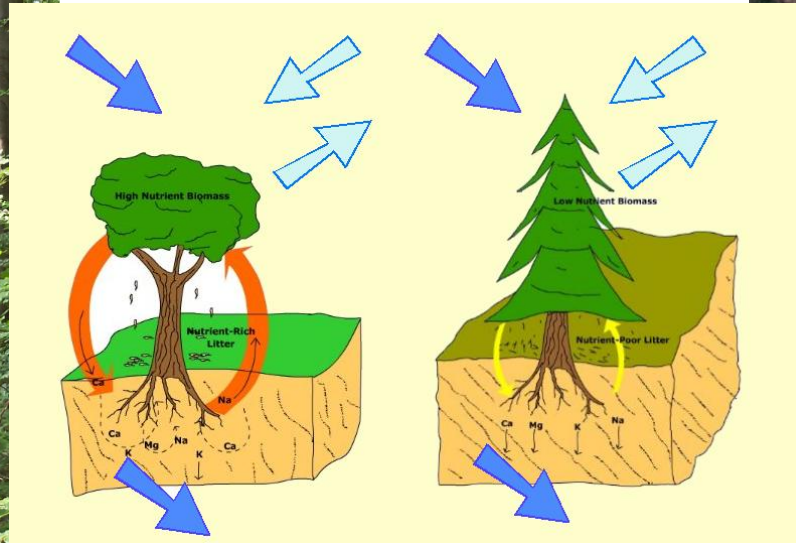
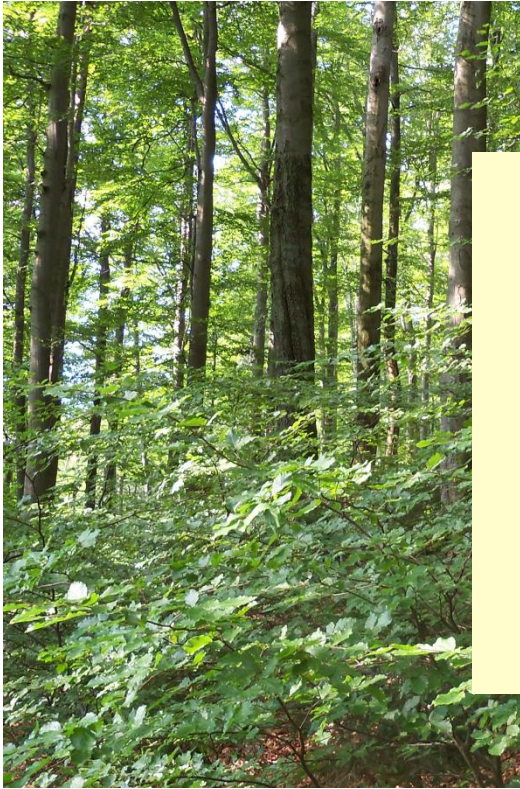

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Ekologie lesa

stabilita lesních ekosystémů a faktory ovlivňující zdravotní stav lesů

doc. RNDr. Bohumír Lomský, CSc.

doc. Ing. Vít Šrámek, PhD.

Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v.v.i.

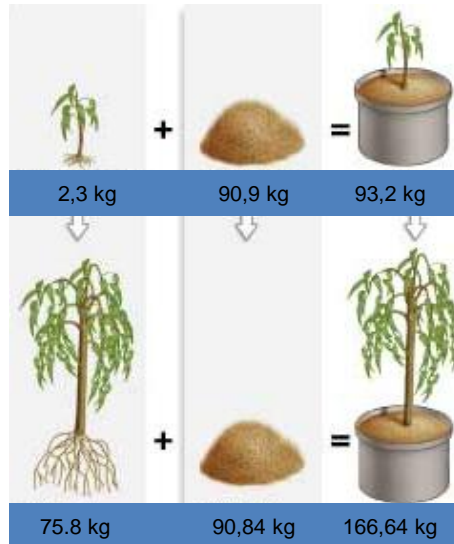
Počátky lesnického výzkumu

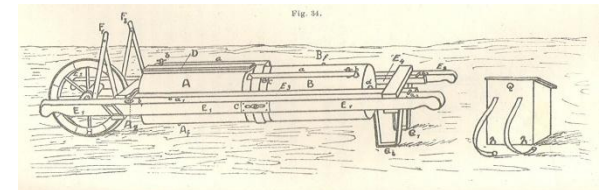
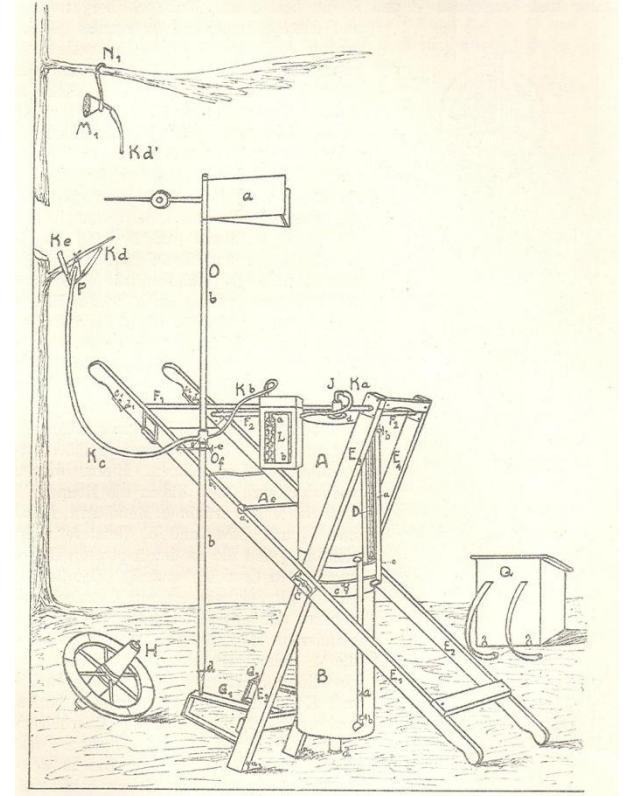
1598

1577

1923

- Počátky výzkumu – 19. století – od roku 1840 lesníci na svých sjezdech řeší výzkum
- Institucionalizace – 1869 – Mariabrunn (1875)
- Územní výzkumné stanice – Praha (1886) a Brno (1888)
- 1897 – Ústřední lesnická výzkumná stanice Banská Štiavnica
- Výzkumná a pokusná stanice – Písek (1912)
- 1921 – Ústav pro ochranu lesů (J. Komárek)
- 1922 – Ústav lesní biochemie (A. Němec)
- 1923 – Ústav lesnické ekonomiky (R. Haša)
- 1923 – Ústav pro pěstění lesů (J. Konšel)
- .....
- Výzkumné ústavy lesnické → 1952 VÚLH → 1959 VÚLHM

Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v.v.i.

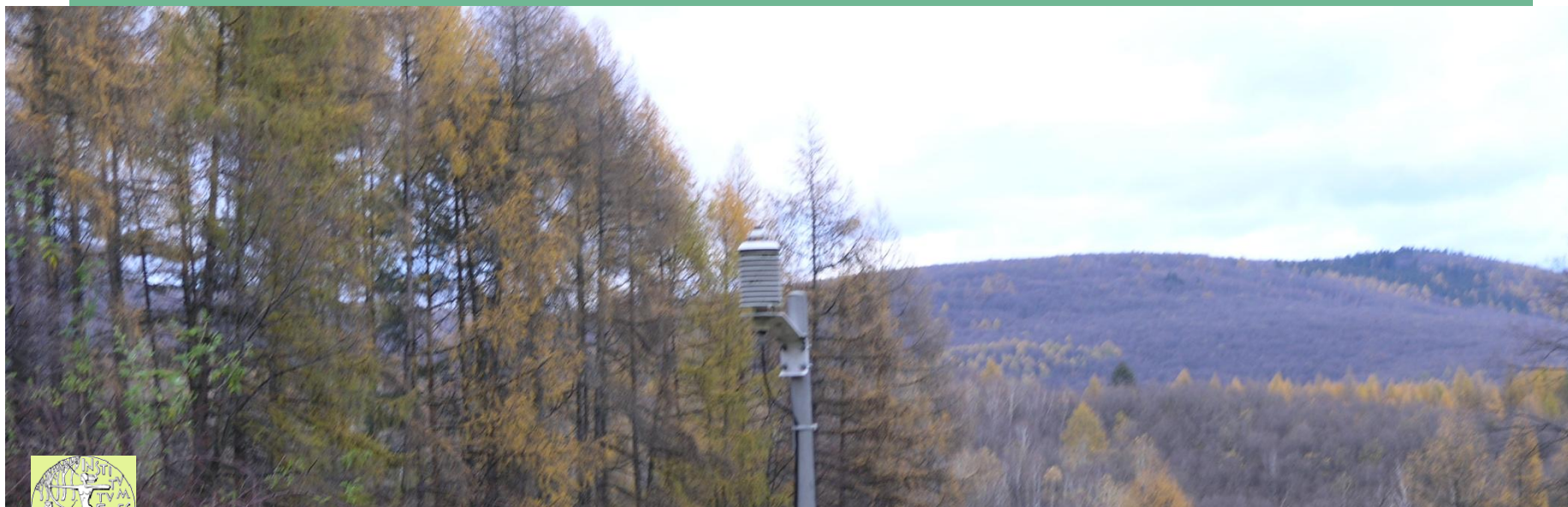

- Lesní ochranná služba
- Útvar biologie a šlechtění lesních dřevin
- Útvar ekologie
- Útvar myslivosti
- Útvar pěstování lesa – VS Opočno
- Útvar reprodukčních zdrojů – VS Kunovice

Hlavní směry výzkumu

- Ekologická stabilita lesních porostů ...
- Význam hmyzu a hub v lesních ekosystémech ...
- Šlechtění záchrana a reprodukce genových zdrojů lesních dřevin
- Zakládání lesních porostů a zalesňování v měnících se podmínkách prostředí
- Podpora funkcí lesa pěstebními opatřeními při výchově a obnově lesních porostů

Monitoring zdravotního stavu lesů

ICP Forests

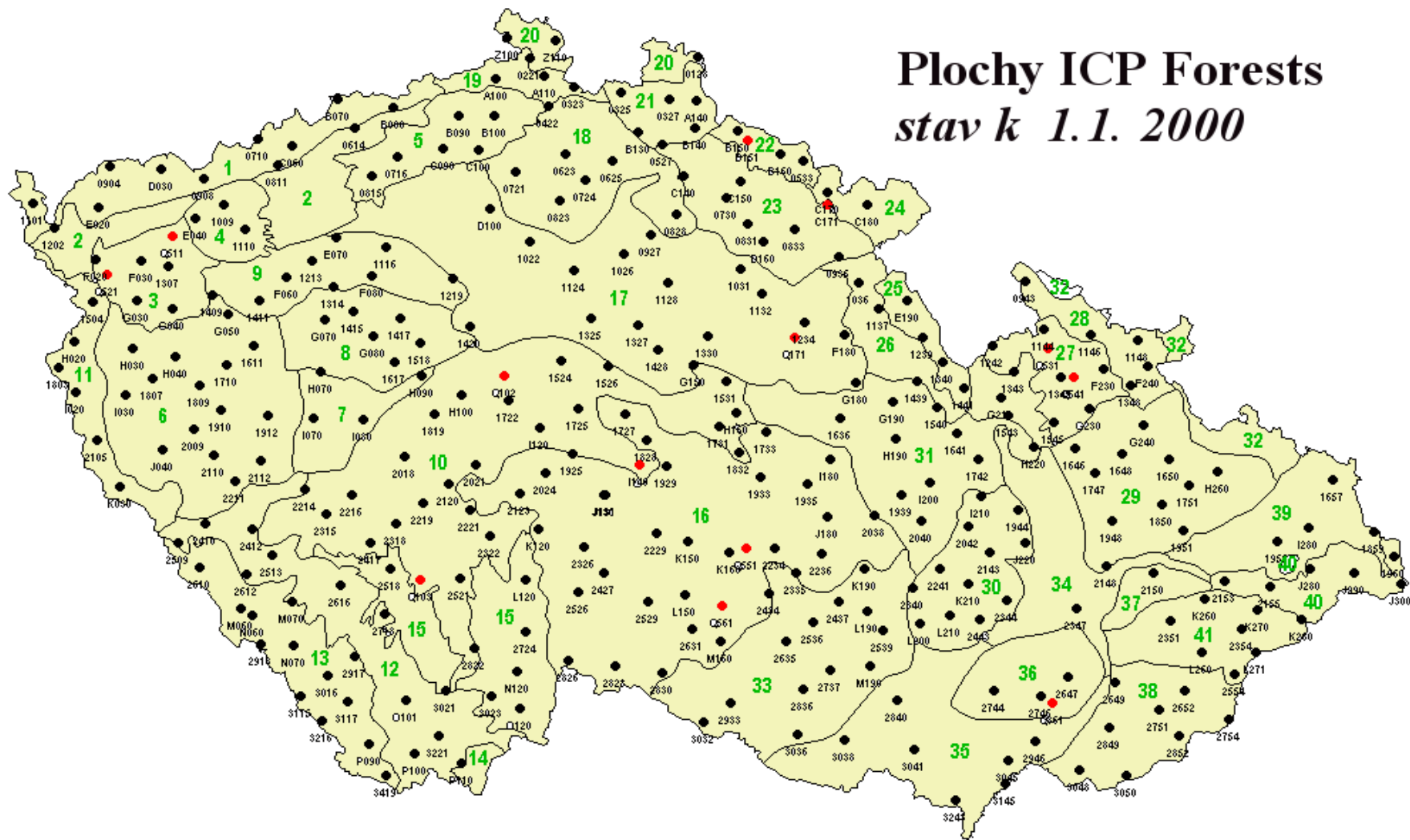
Trocha historie

- **1985:** III zasedání Úmluvy o dálkovém přenosu látek ... (CLRTAP) – ustanovení programu ICP Forests – směrnice EEC 3528/86
- **1994:** ustanovení II. úrovně programu ICP Forests: Intenzivního monitoringu lesních ekosystémů
- **XII 2002:** vypršení platnosti směrnice EEC 3528/86
- **2003:** ustanovení programu Forest Focus – nařízení EC 2152/2003
- **2007:** ustavení programu LIFE+
- **2009:** projekt FutMon

I. úroveň monitoringu v ČR

přehled ploch

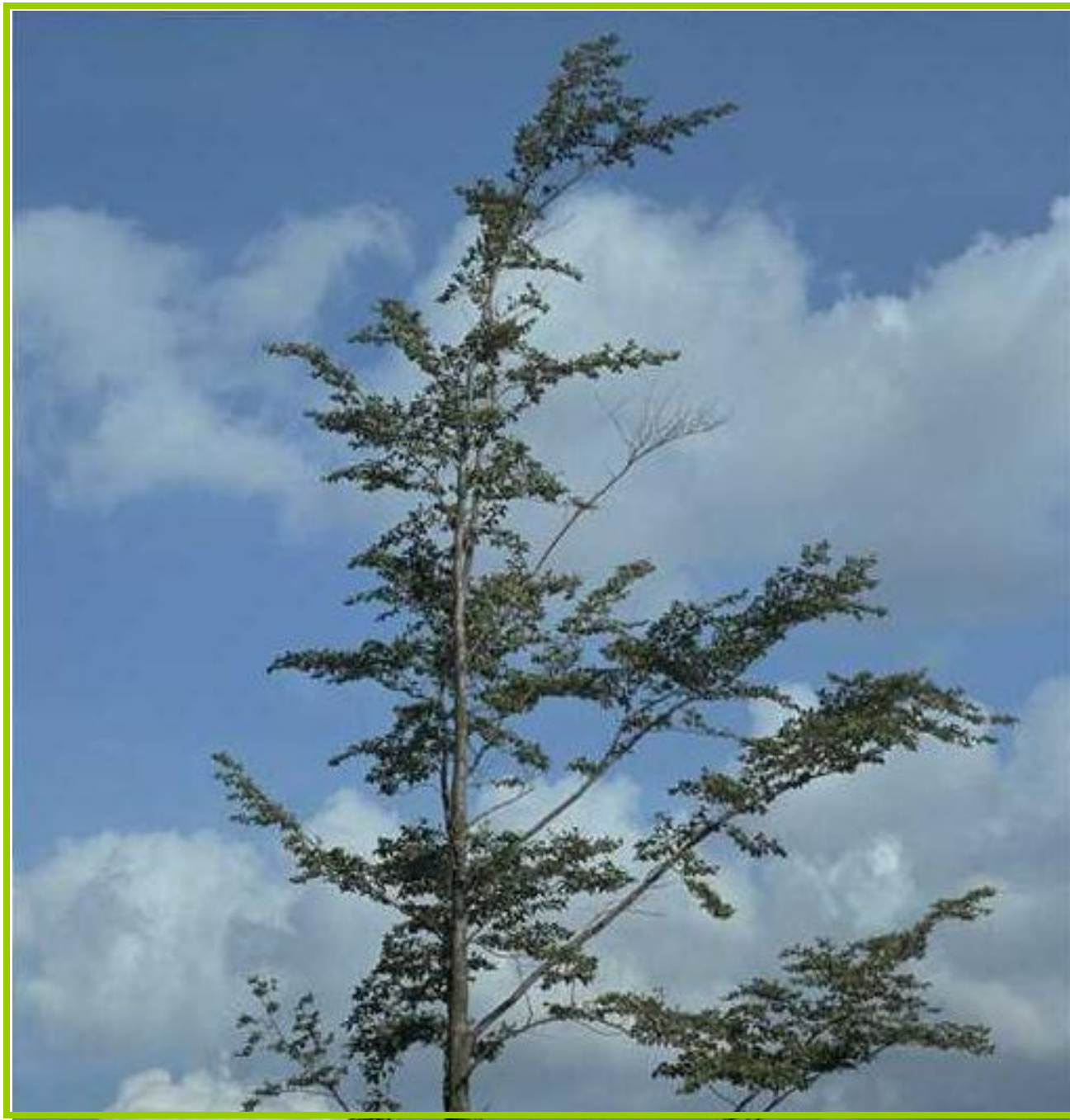
**Fagus
sylvatica**

20%

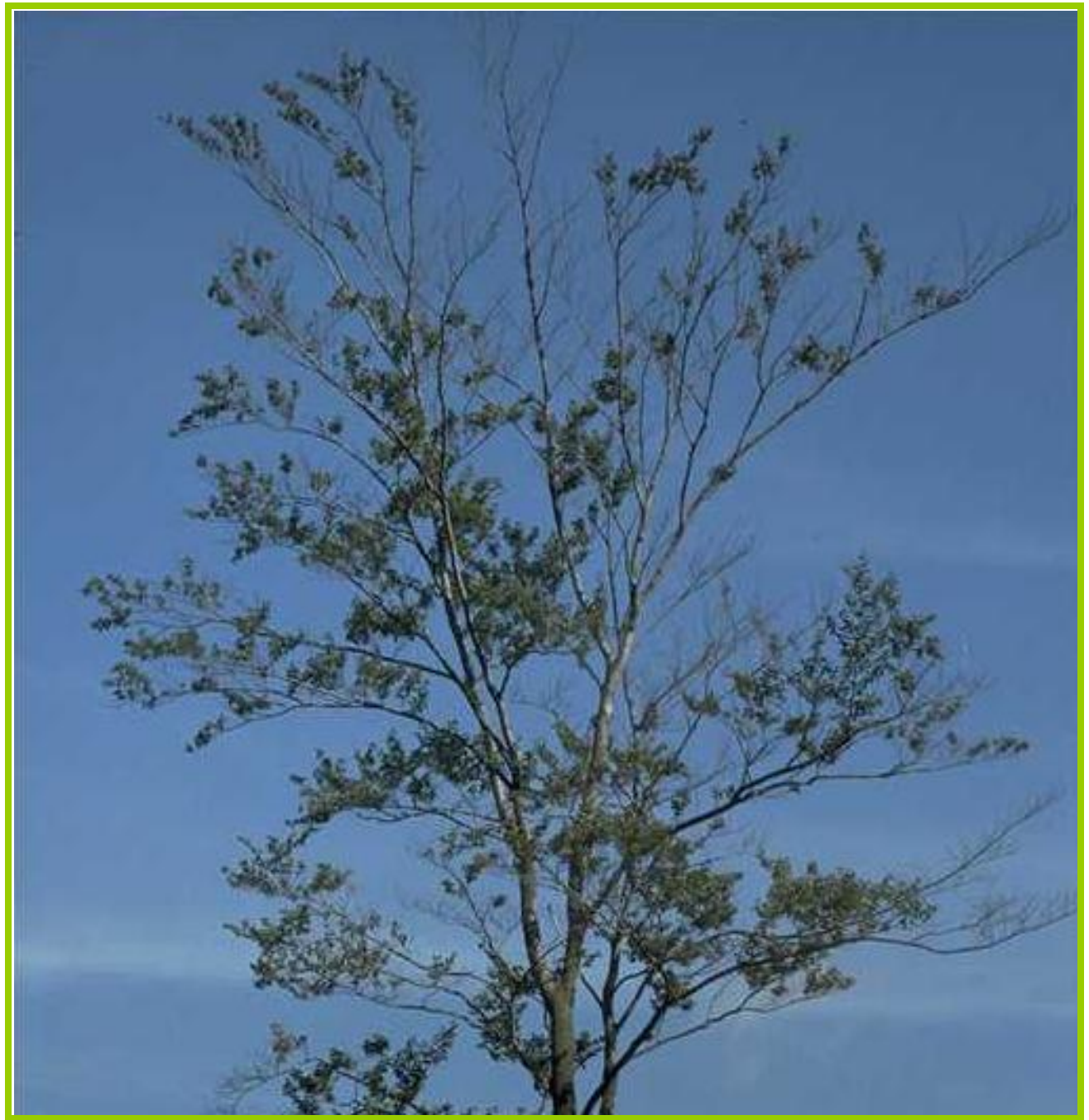
**Fagus
sylvatica**

30%

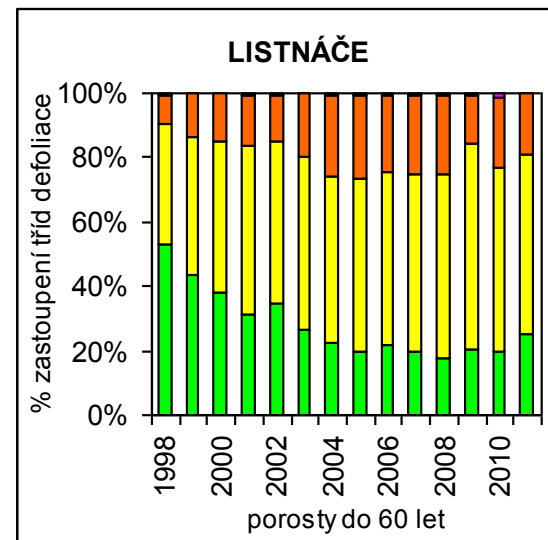
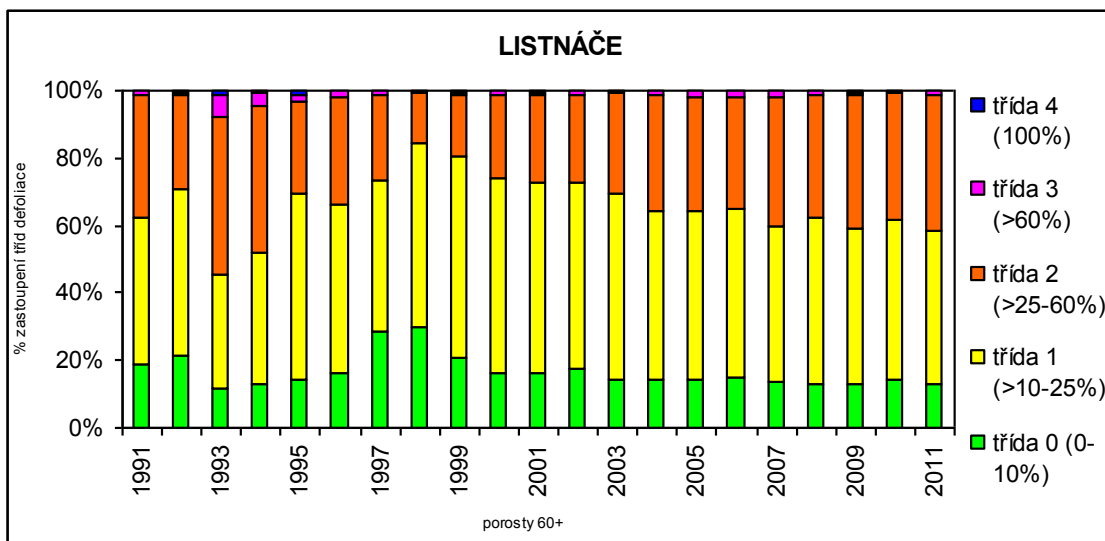
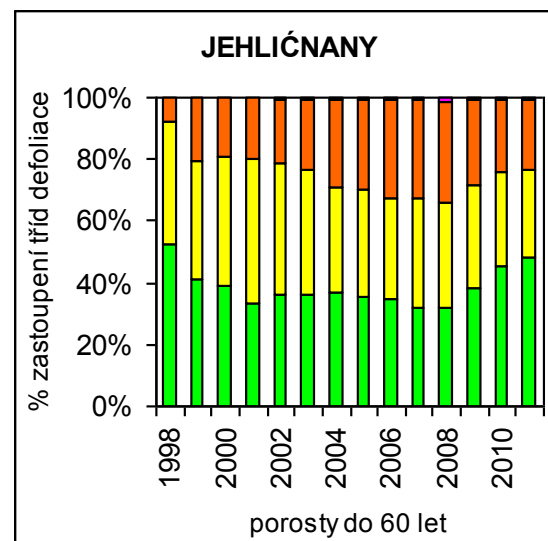
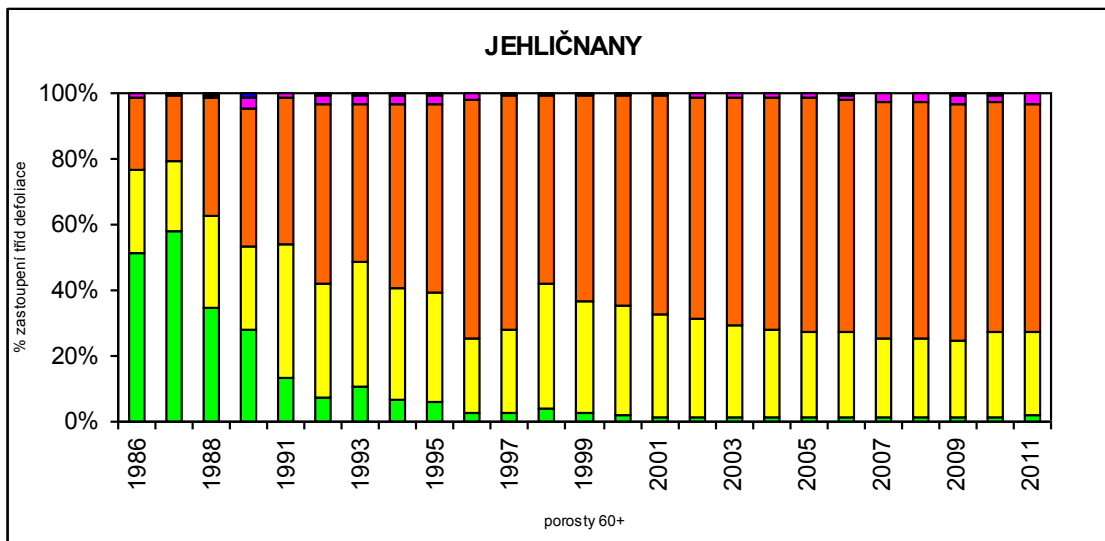

**Fagus
sylvatica**

70%

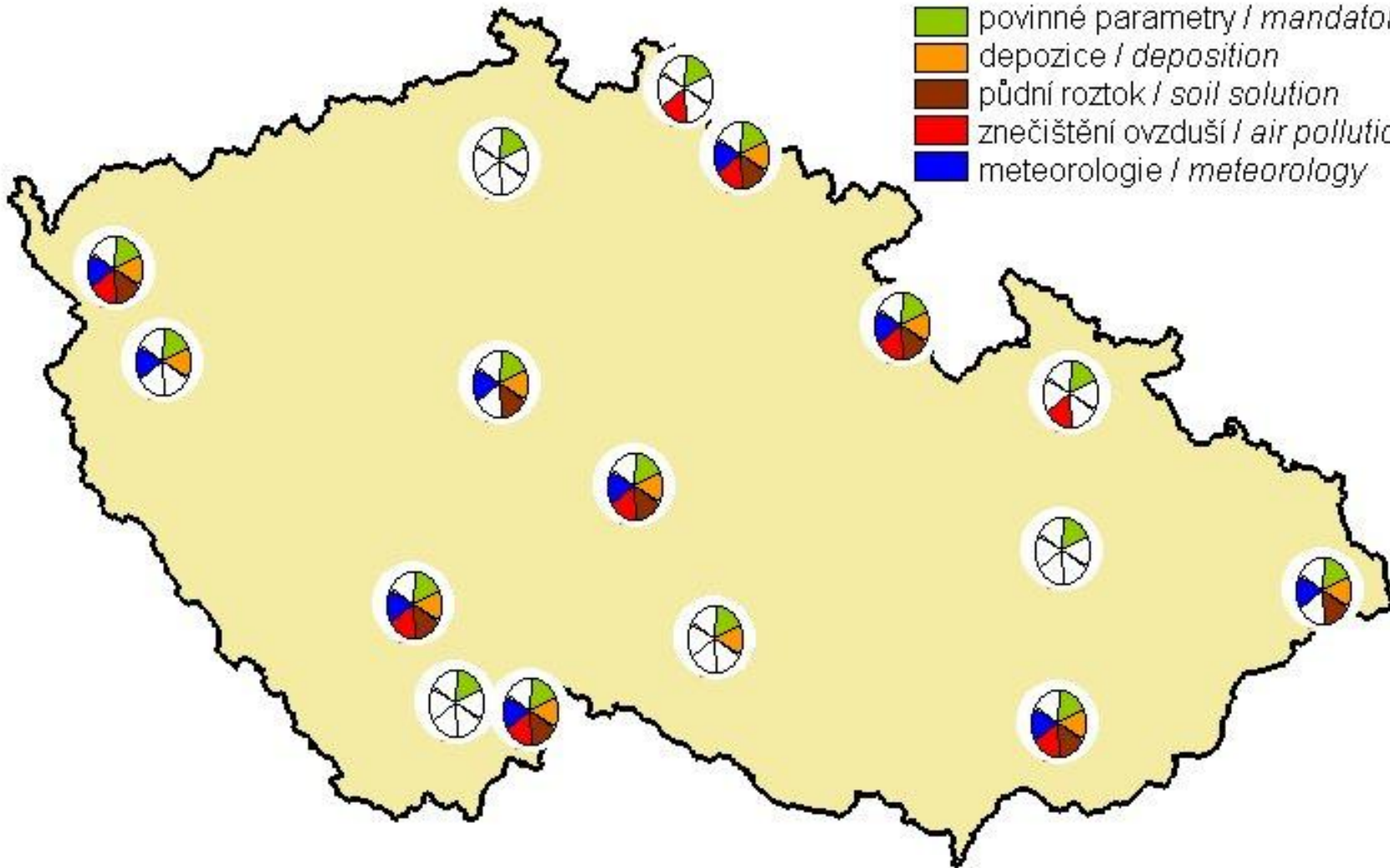

Výsledky monitoringu - úroveň I, ČR

Intenzivní monitoring lesních ekosystémů úroveň II

- povinné parametry / mandatory parameters
- depozice / deposition
- půdní roztok / soil solution
- znečištění ovzduší / air pollution
- meteorologie / meteorology

Intenzivní monitoring v rámci projektu FutMon

Further Development and Implementation of an EU-level Forest Monitoring System

• IM1

Základní parametry

stav koruny

růst

Listová analýza

fytocenologie

depozice

zneč. ovzduší

půdní vlastnosti

Meteorologie

CZ – 14 ploch

■ D1

Vitalita

IM 1+

Stav koruny II

Růst dendrometry

Opad

Fenologie

Fenologie– kamery

LAI

CZ – 4 plochy

■ D2

Koloběh živin

IM 1+

opad

listová analýza II

vegetace – živiny

CZ – 10 ploch

■ D3

Vodní bilance

IM 1+

Vlhkost půdy

SWP

Retenční křivky

LAI

Porostní srážky

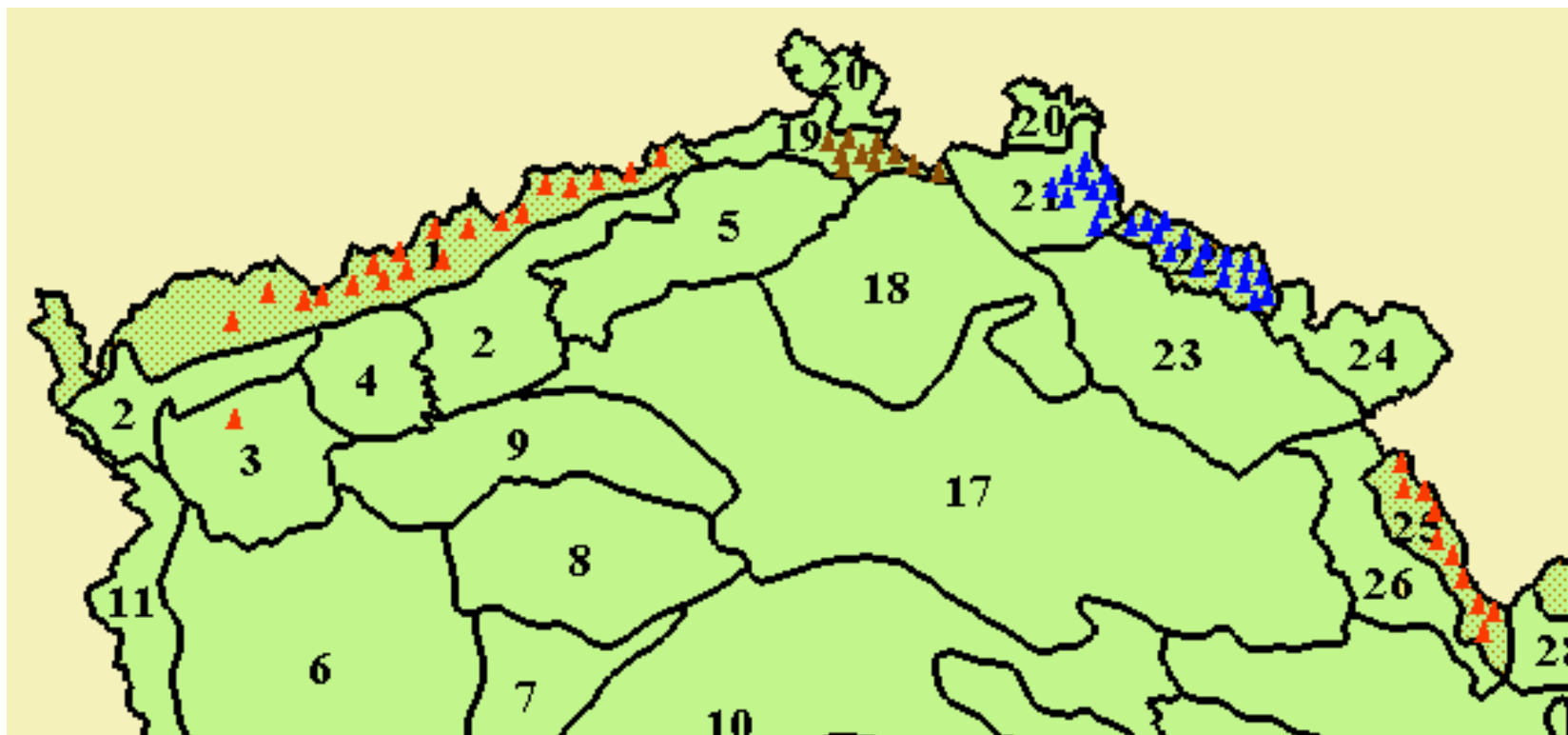
CZ – 10 ploch

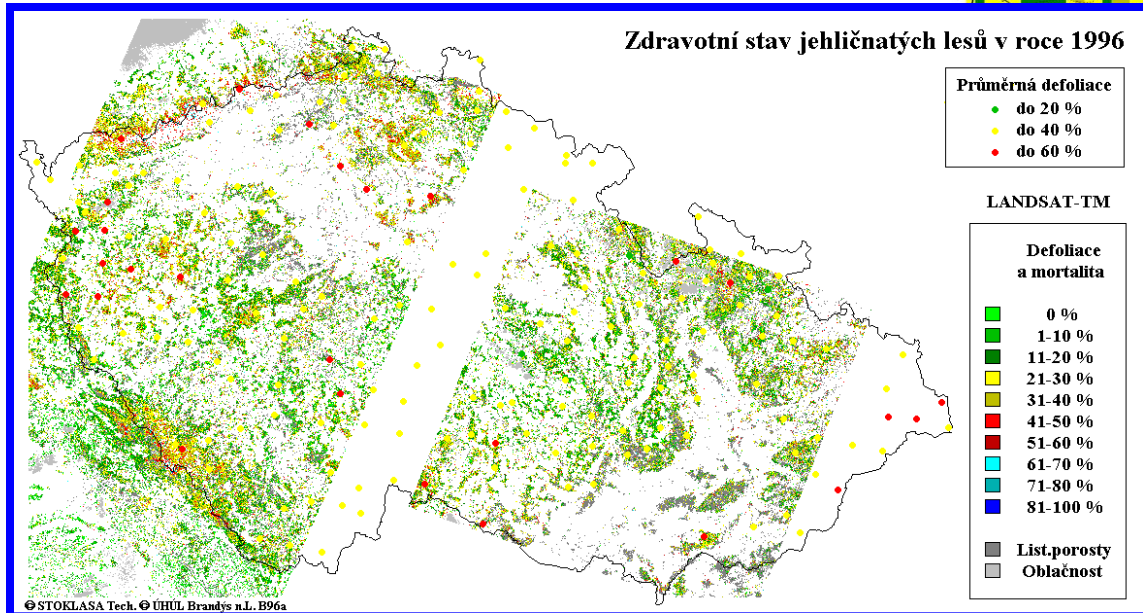
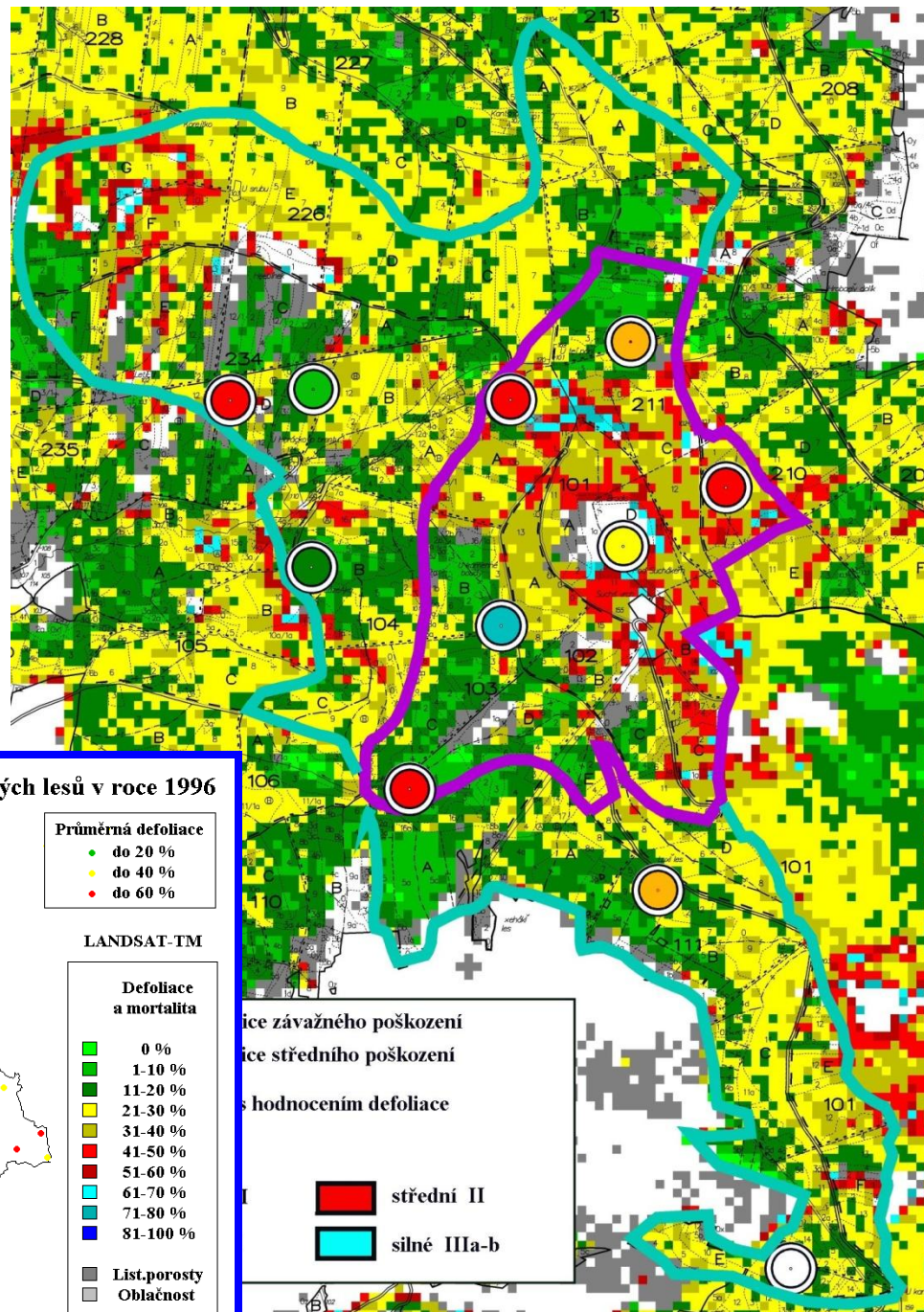
Monitoring mladých smrkových porostů

- Krušné hory 20 ploch
- Lužické hory 10 ploch
- Jizerské hory 19 ploch
- Krkonoše 17 ploch
- Orlické hory 10 ploch

Hodnocení zdravotního stavu z družicových snímků - Landsat TM

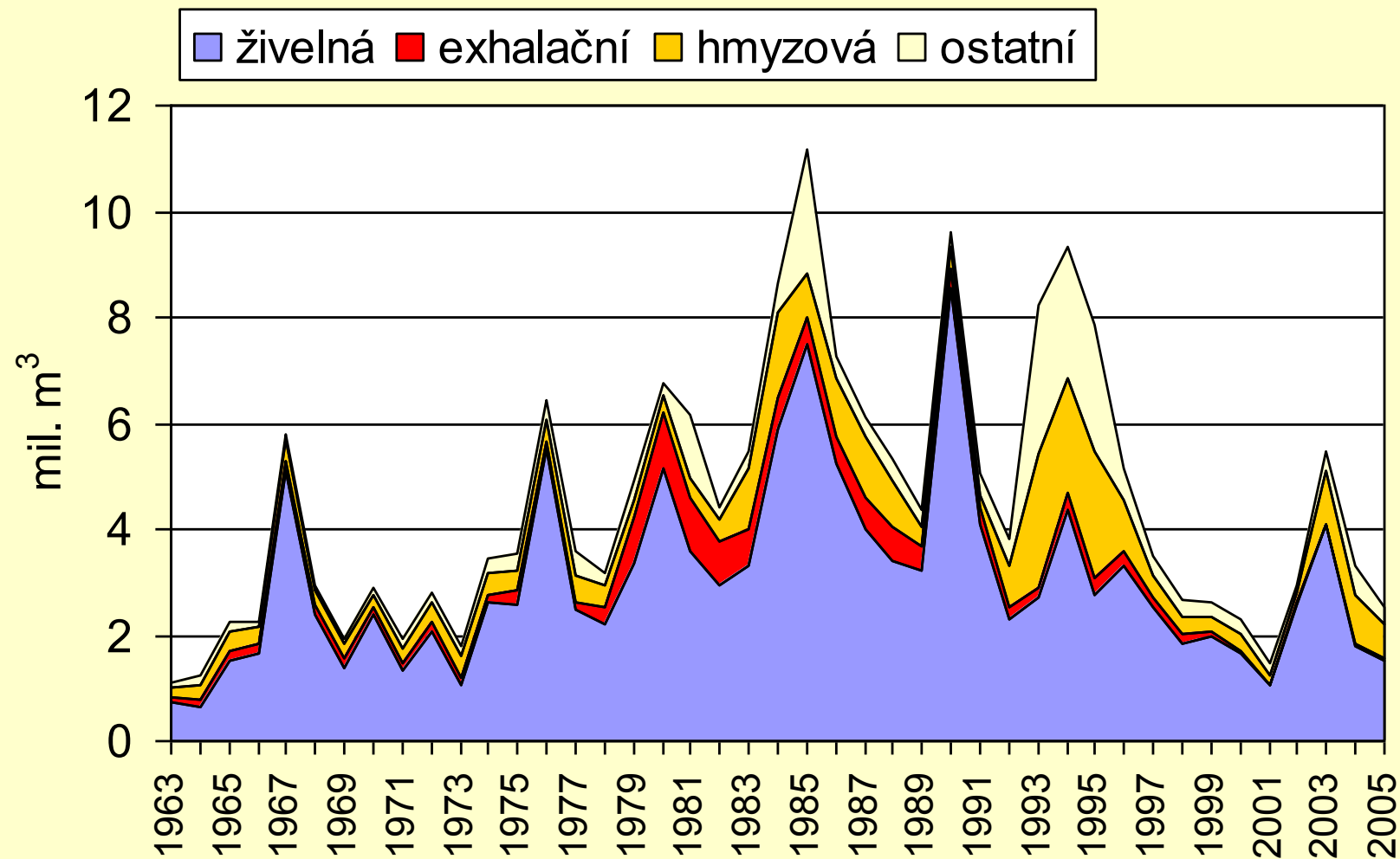

...ice závažného poškození
 ...ice středního poškození
 ...s hodnocením defoliace

■	střední II
■	silné IIIa-b

Evidence nahodilých těžeb

Druhá polovina 70.let

est

evropský
sociální
fond v ČR

TVM
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP
Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

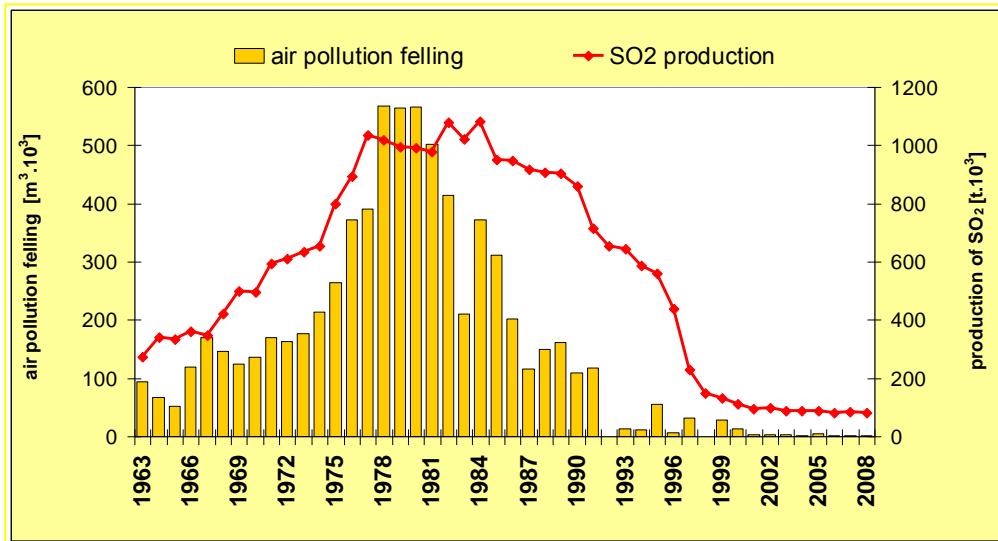
INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Znečištění ovzduší ...

- Počátek 20 století (Stoklasa 1923)
- Maximální zátěž v 70. a 80. letech minulého století (cca 100,000 ha)
- Počátek 90. let – významný pokles emisí
- Zima 1995/96 – poslední rozsáhlé poškození způsobené oxidem siřičitým (cca 10,000 ha)

Další typ poškození v Krušných horách

Na jaře 1997 bylo v severních oblastech pozorováno poškození v náhradních porostech břízy

V Krušných horách, v některých oblastech, **bříza vůbec nevyrašila** během dubna a května byla zaznamenána **ztráta asimilačních orgánů** na značném území.

Poškození se projevovalo **nad hranicí 800 m n. m.** s proměnlivou intenzitou.

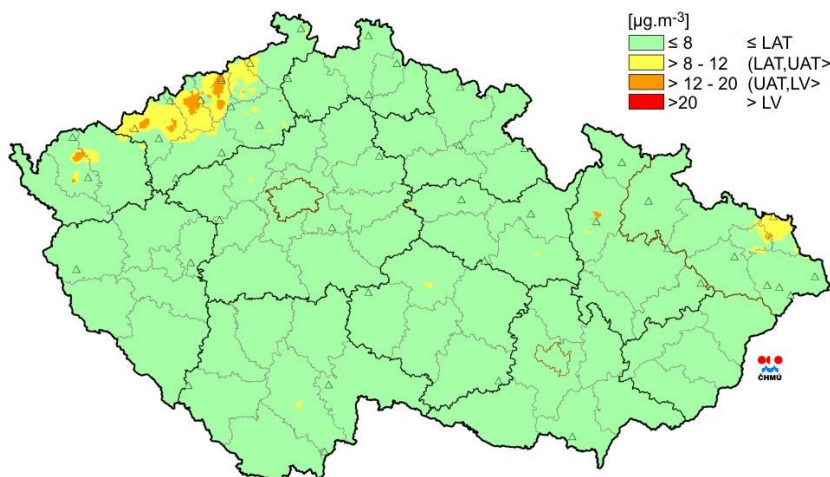
Vývoj zdravotního stavu porostů náhradních dřevin v imisních oblastech

Pozitivní, ale:

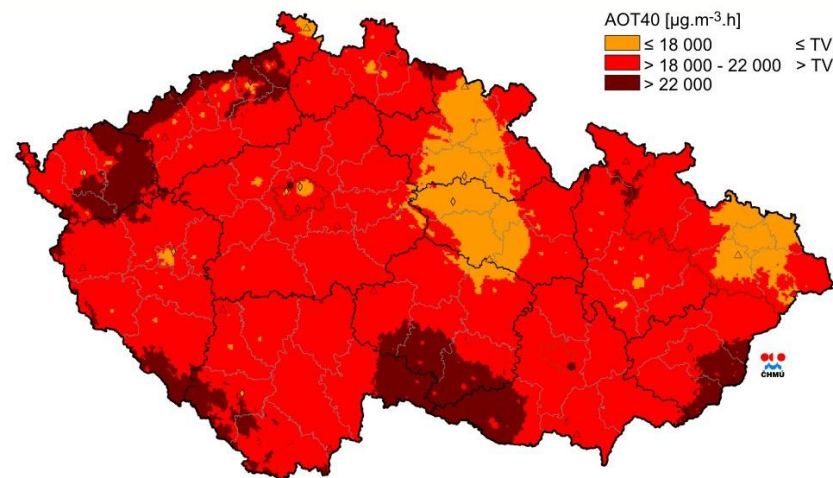
- Snížená kvalita lesních půd
- Velké plochy stejnověkových porostů
- Těžko předvídatelná stabilita porostů
- Rizika, která ještě neznáme ...

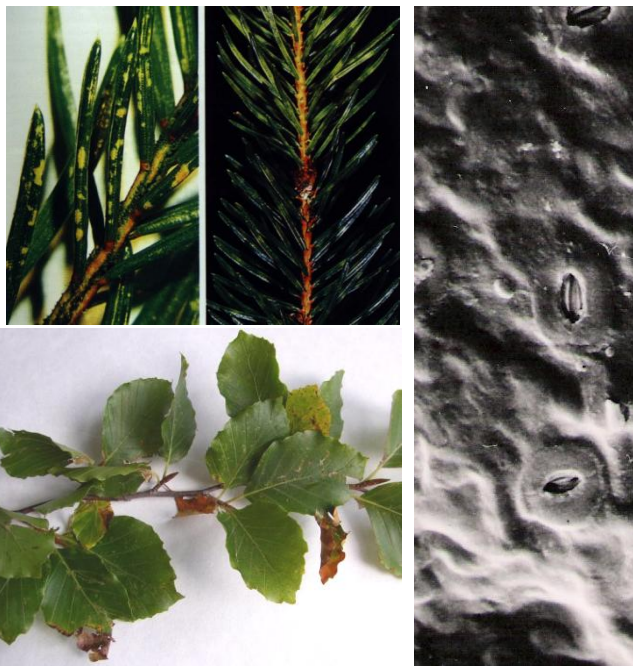
Ozon - poslední (?) významná škodlivina (?)

SO₂ 2008

ozone: AOT40 2005-2008

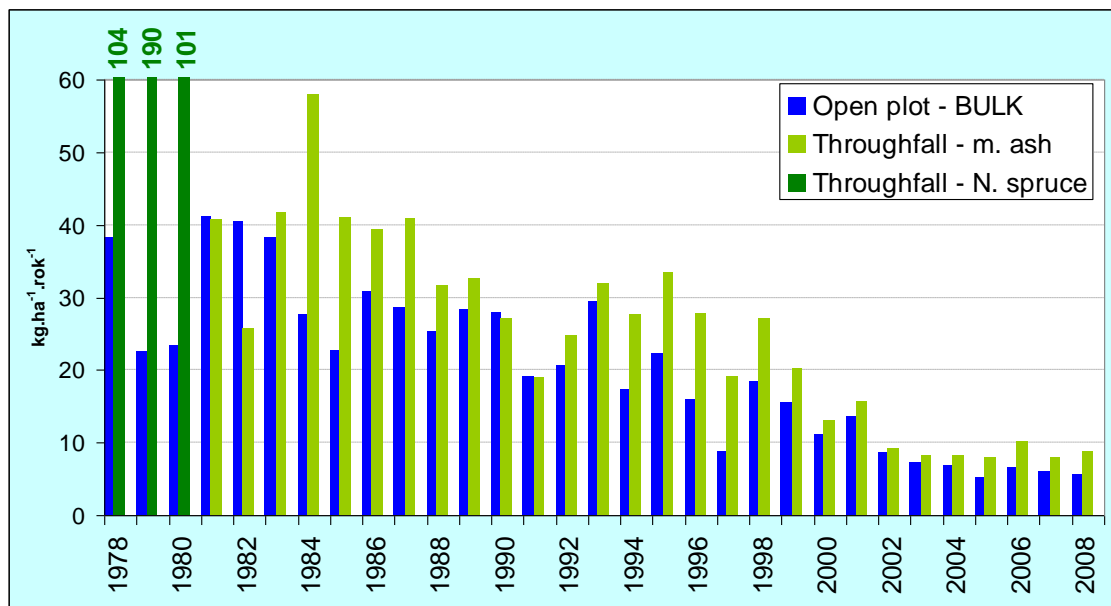

- Přímý vliv na defoliaci nebyl potvrzen
- Snížený tloušťkový přírůst BK porostů v nižších nadmořských výškách (do 600 m n. m.)
- Hodnoty indexu AOT40 nejsou ideálním parametrem pro hodnocení rizika

Pokračující problémy s depozicemi

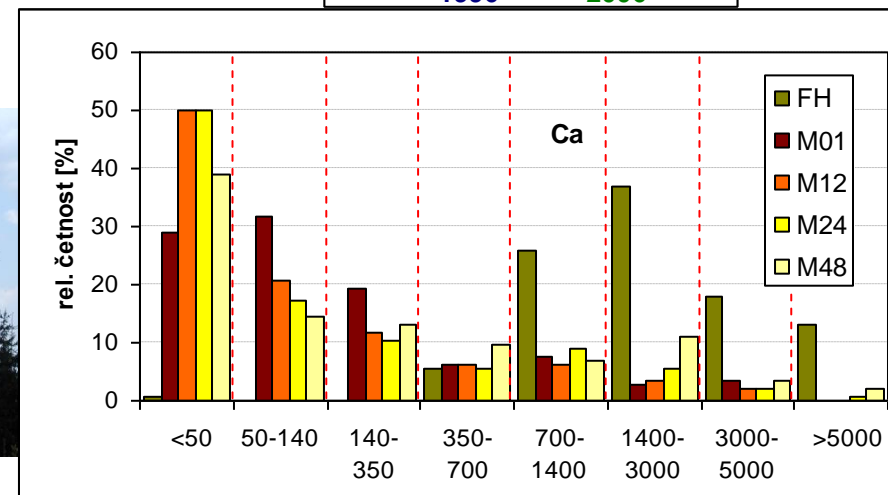
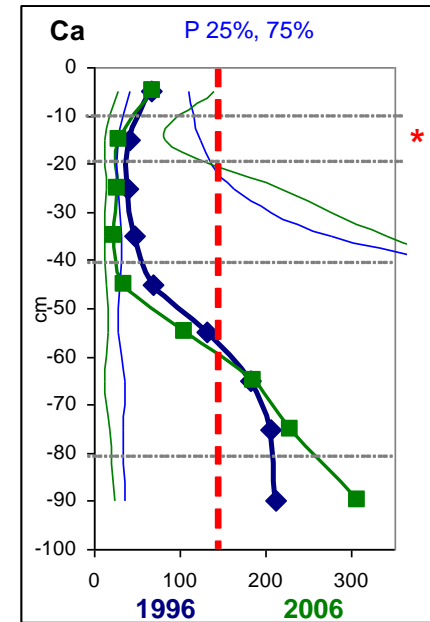
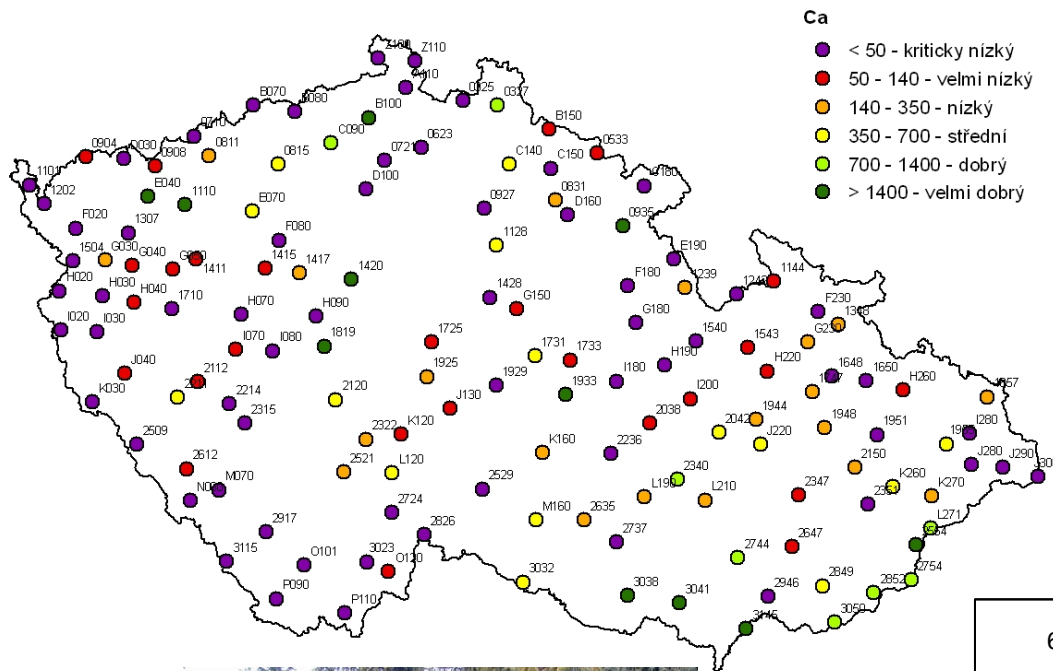
- Dlouhodobá zátěž
- Klesající role S, stoupající N

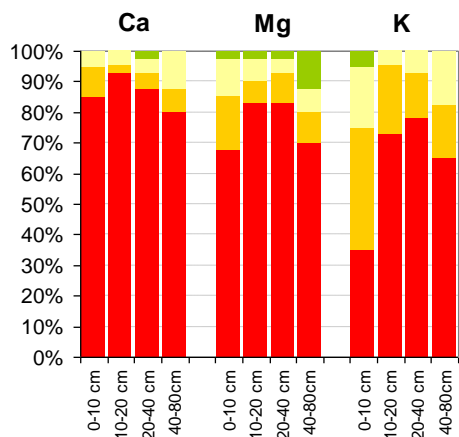
Nízké obsahy bazických prvků v půdách - Ca

- Nízké (<140mg.kg⁻¹) až kriticky nízké (<50mg.kg⁻¹) obsahy ve svrchních půdních vrstvách

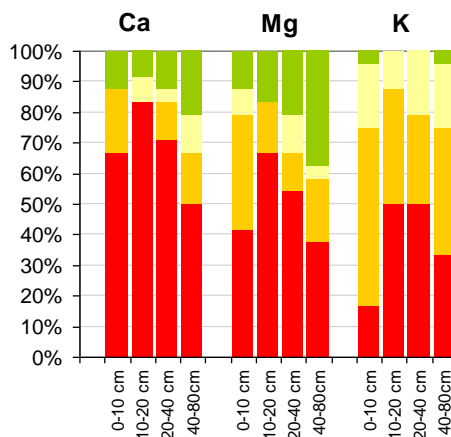

Relativní obsahy baz. živin podle edaf. kategorií

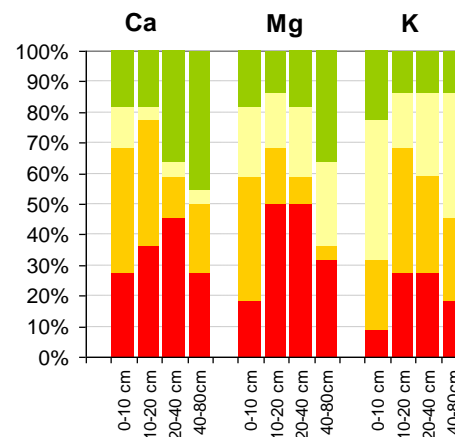
Normální edafická kategorie (K)

Středně bohatá kategorie (S)

Bohatá edefická kategorie (B)

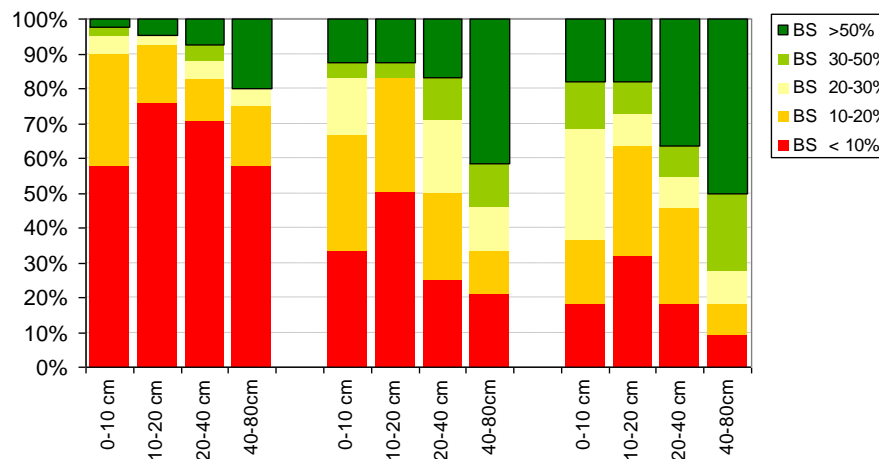

■ výrazně deficitní
 ■ nízký obsah
 ■ střední obsah
 ■ dobrý obsah

Kategorie K

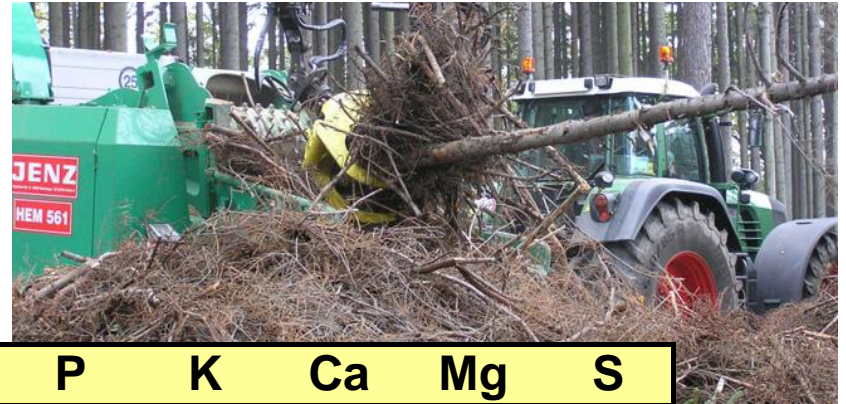
Kategorie S

Kategorie B

Odběr živin z lesních porostů
vlivem hospodaření .....

	N	P	K	Ca	Mg	S
kg.ha ⁻¹ .rok ⁻¹	10,5	0,25	13,7	4,6	1,3	5,9

..... Je trvale udržitelný ?

		N	P	K	Ca	Mg	S
		[kg.ha-1]	[kg.ha-1]	[kg.ha-1]	[kg.ha-1]	[kg.ha-1]	[kg.ha-1]
jehličí		287,5	28,7	135,6	75,3	16,5	31,3
větvě		99,7	8,3	36,4	150,1	15,4	9,6
kmen	kůra	89,0	8,2	37,3	171,4	16,4	7,5
	dřevo	177,0	11,8	111,4	235,2	34,5	17,9
%dřevo		27,1	20,7	34,7	37,2	41,7	27,0

Když se odebírá celá biomasa?

	N	P	K	Ca	Mg
kg.ha ⁻¹ .rok ⁻¹	650	57	320	630	80
% (oproti dřevu)	270	400	190	170	145

Žloutnutí Smrku - Krušné hory

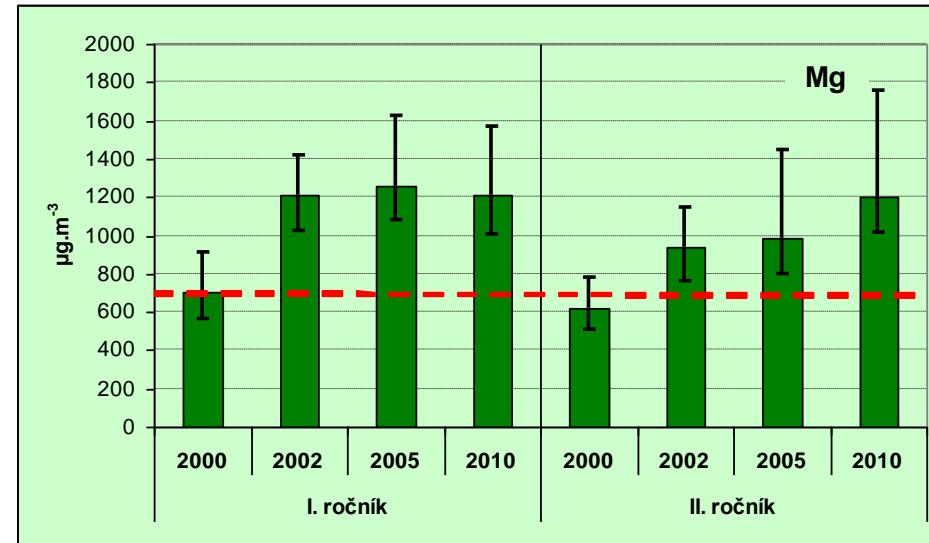
Rizika aplikací

- poměr C/N ?
- vymývání dusíku ?
- okyselování spodních půdních horizontů ?
- Ovlivnění půdní biologické činnosti ?

Kriteria výběru ploch

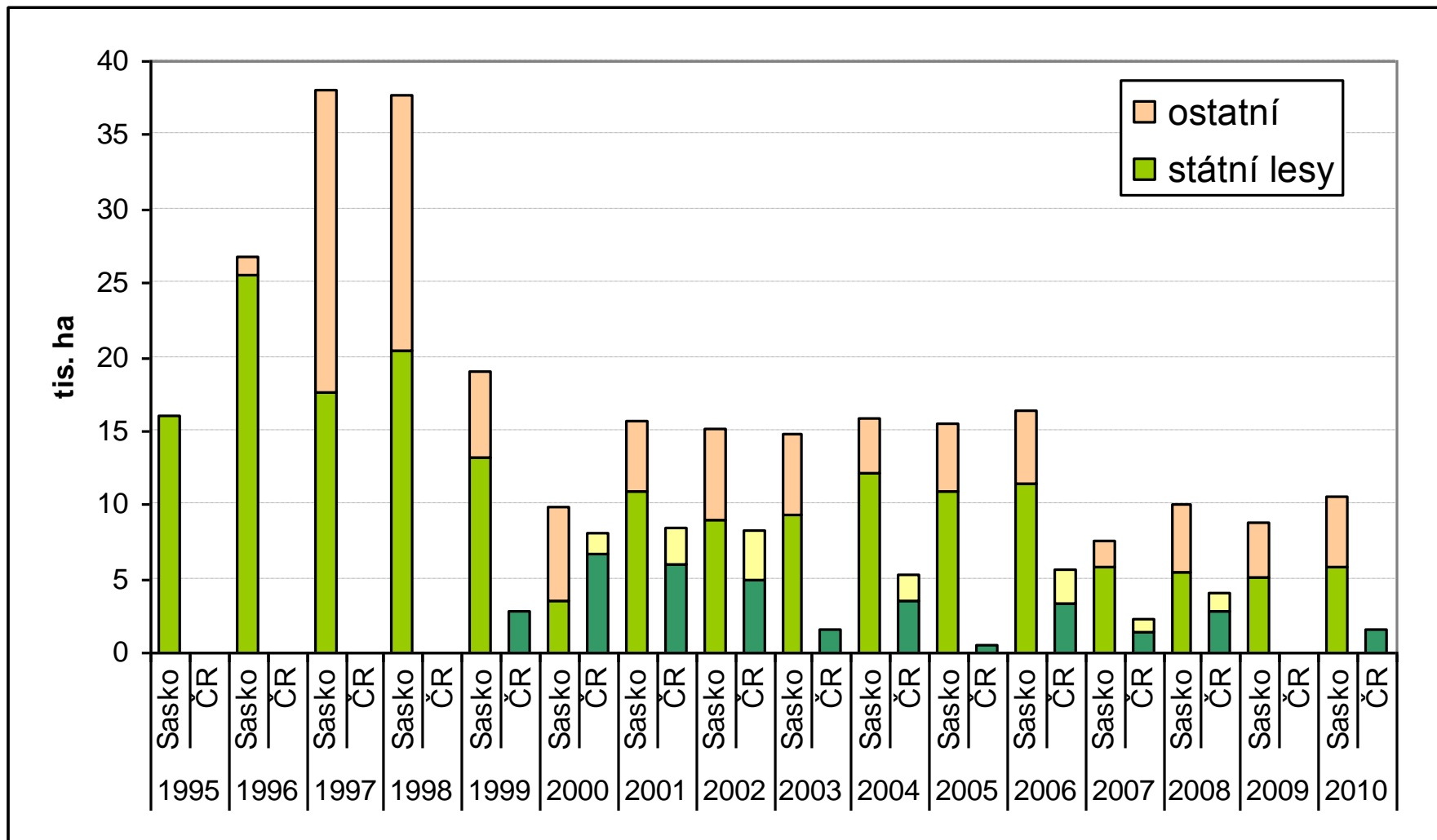
- Zdravotní stav porostů
- Rozbory půdy (á 100 ha)
Rozbory asimilačních orgánů (á 300 ha)
- Typologie porostů

Vyloučení z vápnění:

- Rašeliny, podmáčené půdy
- Zvláště chráněná území
- Půdy ohrožené intraskoletovou erozí

Nápravná opatření - chemické meliorace - se opírají o usnesení vlády ČR 532/2000 a 22/2004

....a mnoho dalšího

Děkuji za pozornost!

www.vulhm.cz

